

Zastopniki ZSI na Dunaju

Zastopniki Zveze slovenskih izseljencev so se v četrtek, dne 3. novembra t. l. zglasili pri Klubu socialističnih poslancev in zveznih svetnikov in pri Klubu poslancev in zveznih svetnikov ÖVP.

Pri Klubu socialističnih poslancev in zveznih svetnikov jih je sprejel predsednik Kluba poslanec dr. Pittermann, ki jim je po iznašanju zahtev in razložitvi stanja obljubil vso podporo. Pri Klubu poslancev in zveznih svetnikov ÖVP jih je v odsotnosti predsednika Kluba dr. Malette sprejel sekretar dr. Smeykal.

V delegaciji ZSI so bili predsednik Vinco Gröblacher, odbornik Miha Baumgartner in dr. Franci Zwitter.

Naša spomenica vladi

Z ozirom na to, da v členu 7 državna pogodba zagotavlja avstrijskim državljanom slovenske narodnosti določene pravice, sta se podpisani organizaciji sporazumeli za skupno spomenico s predlogi, ki naj bi jih vlada upoštevala pri zakonodaji za izvajanje določil člena 7 državne pogodbe.

Da bi predali spomenico, sta organizaciji že 11. oktobra 1955 zaprosili pri zveznem kanclerju in vicekanclerju za skupni sprejem s predstavniki gradiščanskih Hrvatov, vendar do danes nista bili sprejeti. Zaradi tega sta organizaciji sklenili, da spomenico odpošljeta vladi in predstavnikom na državni pogodbi zainteresiranih držav.

Hkrati sta sklenili, da v spremnem pismu ponovita prošnjo za sprejem pri gospodu zveznem kanclerju in gospodu vicekanclerju.

Celovec, dne 8. novembra 1955

NARODNI SVET KOROŠKIH SLOVENCEV

ZVEZA SLOVENSKIH ORGANIZACIJ NA KOROŠKEM

Ordinariat zabranjuje skupno grobišče za padle partizane v Železni Kapli

Kdaj bo obnovljen velikovski spomenik?

V več ko 30 krajih širom koroške zemlje so ob dnevu mrtvih hvaležna srca in skrbne roke okrasile grobove, kjer so posamič ali skupno pokopani padli partizani. Tudi Zveza koroških partizanov in jugoslovansko predstavništvo v Celovcu sta s položitvijo vencev počastila njihov spomin.

Marsikatero teh grobišč še čaka na dokončno ureditev in na postavitev vidnega znamenja, s katerega bi vsakdo lahko razbral, da je to grob padlih partizanov.

Tako grobišče je tudi v Železni Kapli, kjer so na pokopališču raztreseni grobovi narodnega heroja Lenarta in mnogih drugih domačinov, pa tudi jugoslovanskih državljanov in pripadnikov drugih držav, ki so dali svoja življenja v borbi proti fašističnemu nasilju. Zveza koroških partizanov namerava s sodelovanjem Zveze borcev Slovenije urediti vsem padlim borcem skupno grobišče in je v to svrhu naprosila župni urad, da ji odproda ali pa da v najem primerno zemljišče in da poskrbi pri cerkveni oblasti eventualno potrebno dovoljenje za izgradnjo tega grobišča. Hkrati je Zveza izrazila prepričanje, da za dovoljenje ne bo nobenih težav, ker je predvideno za grobišče tudi versko znamenje in ker gre za grobišče padlih borcev za svobodo — avstrijskih državljanov in državljanov zavezniških držav.

Škofijski ordinariat v Celovcu pa je te

dni prošnjo odklonil. V tozadnem sporočilu piše, da se sme grobove na pokopališču sicer vzdrževati v dostojnem stanju, da pa je »neznosno, da bi postavili formalni partizanski spomenik«, ker neke obljube glede velikovškega spomenika niso bile izpolnjene. »Zato škofijski ordinariat ne more dovoliti postavitve partizanskega spomenika na pokopališču ali na cerkvenem zemljišču«.

Znano je, da je škofijskemu ordinariatu beseda »fašizem« trn v peti in da je skušal pred leti s pomočjo namestnika okrajnega glavarja v Velikovcu Mayrhoferja doseči celo izbris napisa na velikovškem spomeniku ali pa njegovo odstranitev. Pravtako pa je znano, da isto škofijstvo brez vsega dovoljuje na istem pokopališču v neposredni bližini partizanskega grobišča nagrobne spomenike z SS-ovskimi znamenji.

Mar je ob takšnem odnosu do spomina na padle borce, ki so dali svoja življenja za osvoboditev izpod fašističnega nasilja, še čudno, da so se našli zločinski elementi, ki so z razstrelitvijo velikovškega spomenika pokazali, da bi radi z dinamitom sploh izbrisali spomin na žrtev polno borbo, ki je prinesla zmago tistim, ki so branili načela svobode, demokracije in mirnega sožitja med narodi.

Prav tako značilno, kakor je odklonilno pismo škofijskega ordinariata glede ureditve skupnega grobišča padlim partizanom v Železni Kapli, je tudi čudno dejstvo, da varnostne oblasti še do danes niso obvestile javnosti, kaj so dognale v preiskavi atentata na velikovski spomenik. In mar ni sramota za vso deželo in državo, da se po več ko dveh letih nista pobrigali za popravo storjenega zločina. Ob slovesnem prekopu in položitvi 83

mrtvih borcev v skupno grobišče so plapolale poleg avstrijske in jugoslovanske tudi zastave zavezniških držav in predstavniki vseh teh držav so se poklonili spominu padlih, ki so se ne glede na narodnost in državljanstvo skupno borili proti fašizmu za skupni cilj svobode. Vsaj sedaj, ko tudi državna pogodba izrecno štiti grobišča protifašističnih borcev, bi bil skrajni čas, da merodajni činitelji poskrbijo za obnovitev spomenika.

Ameriški zunanji minister pri Titu

Zadnje nedeljo je obiskal ameriški zunanji minister John Foster Dulles, ki se je dan poprej udeležil slavnostne otvoritve Državne opere na Dunaju, maršala Tita in na Brionih razgovarjal o raznih vprašanjih, ki zadevajo tako Ameriko in Jugoslavijo kakor tudi svetovno politiko. V poročilu o razgovoru je poudarjeno, da je bilo ugotovljeno soglasje glede vrste vprašanj, ki zadevajo obe strani, posebno glede potrebe po nadaljnjih naporih za izboljšanje mednarodnih odnosov in po razširitvi prijateljskega sodelovanja med obema državama.

Po razgovoru je imel zunanji minister Dulles tiskovno konferenco, kjer je poudaril, da so pretresli najvažnejša aktualna politična vprašanja, govorili so tudi o položaju na Bližnjem vzhodu ter o položaju v deželah vzhodne Evrope in o neodvisnosti teh dežel. Ob tej priložnosti je Dulles izjavil, da imajo te države pravico do neodvisnosti brez vmešavanja od zunaj in pa, da same odločajo o svojih željah.

Ameriški zunanji minister je ob svojem obisku v Jugoslaviji izrazil svoje navdušenje nad prizadevanji dežele, da bi ohranila svojo neodvisnost, kar da spoštujejo po vsem svetu. Poudaril je tudi ameriško-jugoslovansko sodelovanje v zadnji vojni in dejal, da je iz tega sodelovanja zrastle obojestransko spoštovanje.

Obisk ameriškega zunanjega ministra v Jugoslaviji in njegove razgovore z maršalom Titom ocenjuje ves svetovni tisk kot dogodek zgodovinskega pomena.

Slavnostna proslava obletnice Oktobrske revolucije

V nedeljo so bile v Sovjetski zvezi velike proslave 38. obletnice velike Oktobrske revolucije, dneva, ko je delovno ljudstvo Rusije zmagovito končalo boj proti kapitalistični družbi in vzelo oblast v prostrani domovini v svoje roke. Kakor vsako leto, tako je bila tudi letos največja slavnostna prireditev v Moskvi, kjer so se v mogočni zgradbi Opere zbrali zastopniki političnega, javnega, kulturnega in gospodarskega življenja, da se v primerni obliki spomnijo velikih dni pred skoraj 40. leti.

Na proslavi, ki so se je udeležili tudi najvišji voditelji Sovjetske zveze, je govoril podpredsednik sovjetske vlade Kaganovič. Prikazal je razvoj sovjetske države v zadnjih desetletjih in govoril o današnjem stanju industrijske in kmetijske proizvodnje. Poleg tega je zavzel stališče tudi iz vprašanj svetovne politike in v zvezi s tem omenil kot posebne uspehe zopetno vzpostavitev prijateljskih odnosov med SZ in Jugoslavijo ter sklenitev avstrijske državne pogodbe. Zavzel se je za omejitve oboroževanja ter za prepoved atomskega orožja, medtem ko je glede Nemčije dejal, da Sovjetska zveza ni razbijala nemškega militarizma zato, da bi ga zdaj obnavljala z lastnimi rokami.

Ob priložnosti tradicionalne vojaške parade je govoril obrambni minister maršal Žukov, ki je poudaril, da si Sovjetska zveza prizadeva, da bi z dejanji utrjevala mirno sodelovanje in zaupanje med narodi.

Proti pouku slovenščine spet rovarijo

V občini Vrata-Megvarje, ob avstrijsko-jugoslovansko-italijanski meji, kjer znanje vseh treh jezikov vsakomur le koristi, baje zahteva 99 odstotkov staršev odpravo slovenščine. Tako vsaj trdi Volkszeitung, ki napoveduje tudi štrajk. Škoda, da organizatorji niso izvedli podpisne akcije že v tistem času, ko bi bili morda dosegli celo 99.99 odstotkov, preostali procent procenta pa bi lahko romal v koncentracijsko taborišče in v krematorij.

Tudi iz Bistrice v Rožu imamo poročila, da je nekaterim pouk slovenščine v napotje. Pri zbiranju podpisov so zelo vneti in prizadevni bivši nacisti in hitlerjevski oficirji. Njihovo povojno bivanje v taborišču za nacistične v Wolfsbergu jim je očitno šovinistično zagrizenost še utrdilo.

Državna pogodba določa enakopravnost obeh jezikov na Koroškem. S tem pa, kakor kaže, še zdaleč ni rečeno, da Študmarka in nacisti ne bi smeli še naprej rovariti proti mirnemu sožitju Korošcev obeh jezikov. Nekateri namreč pojmujejo svobodo tako, da lahko svobodno izpodkopavajo temelje svobode.

Žaljiva propaganda molči o težki preteklosti Komlja

Pred nekaj tedni je državni tajnik Graf javno priznal, kar že itak nihče ne bi mogel več prikriti in na kar smo javnost že vsa leta opozarjali, namreč, da je bilo ozemlje Južne Koroške v preteklosti gospodarsko zapostavljeno in zanemarjeno. Od državnika in politika s čutom odgovornosti bi ob takšnem priznanju pričakovali, da bo zagotovil in se zastavil za učinkovite ukrepe za temeljito odpravo in popravilo tega stanja. Namesto tega pa smo slišali napoved dobrodelne zbirke in obljubo milodarov, kakor da bi se dale z beraškimi groši popravljati desetletja stare krivice, ki so jih utrpeli naši kraji in njihovi prebivalci v načrtnim zapostavljanjem. Naše stališče v tej zvezi smo že povedali, pa tudi prebivalcem Komlja, ki sta jih državni tajnik in Volkszeitung po 35 letih pripadnosti k naši republiki končno le odkrila, smo radevolje dali prostora, da so lahko povedali še svoje mnenje in svoje utemeljene pripombe k hinavski propagandi OVP-jevske bauernbundovske gospode.

Ta gospoda, ki živi v razkošnih mestnih stanovanjih in si lahko privoščijo sleherno udobje, skuša naenkrat ustvarjati videz, kakor da bi bila zaskrbljena za napredek hribovskih naselij na Komlju in za srečo njihovih prebivalcev. Naenkrat se čuti poklicano, da bo prinašala kulturo, moralo in čistočo v te kraje.

V svoji neokusni in za Komelčane žaljivi reklami za svoje »kulturno poslan-

stvo« je celovška Volkszeitung pred nedavnim objavila sliko stare in razdrapanne bajte ter zapisala, da »tako izgleda mnogo hiš na Komlju tik ob jugoslovanski meji« in »da so v tem obmejnem kraju še analfabeti«. Prebivalci Komlja so upravičeno ogorčeni nad prozornim namenom, ki ga skušajo doseči pisci s svojo hlinjeno zaskrbljenostjo. V objavljeni sliki so namreč Komelčani spoznali skromni dom pd. Šteficeve družine, ki je postala za časa nacizma žrtev podivjanih »kulturonoscev«. Lastnika tega doma, Jožefa Sačena, pd. Štefica so nacisti odvlekli v koncentracijsko taborišče Mauthausen in ga tam trpinčili do smrti. Vsa leta od takrat se odovela žena z veliko težavo prebija skozi življenje. V posmeh vsemu temu pa se najde »krščanski« list, ki v propagandne svrhe razkazuje to revščino, ne da bi s črtico omenil, kdo jo je zakrivil in kdo vsa povojna leta ni ničesar doprinesel, da bi se odpravila.

Tisti, ki danes farizejsko zavijajo oči in zlorablajo revščino teh krajev v svoje politične namene, nalašč pozabljajo in ne črhnejo besedice o tem, da imajo kraji na Komlju in sosednih pobočjih za sabo težka leta najhujšega nacističnega terorja. Hitlerjeva policija je s pomočjo pliber-

ških in okoliških nacistov, ki se danes lahko šopirijo pod črno barvo, vdiral v domačije teh krajev in izvajala nad prebivalci najbolj surovo nasilje. Iz Lublina, Mauthausena in drugih nacističnih koncentracijskih taborišč in ječ se niso več vrnila na svoje domačije v teh krajih: Peter Salešnik, Franc Mesner, Urban Broman, Janez Podlesnik, Valentin Potočnik, Franc Glink, Aleš Seiler, Jožef Sačen, Jernej Stropnik, Rudolf Drvodel, Karl Potočnik, Lojz Kolenik in morda še kdo drugi, ki smo ga prezrli.

Zakaj sta državni tajnik Graf in Volkszeitung v svojih razglabljanjih in političnih vzrokih gospodarske in kulturne ostalosti teh krajev popolnoma prezrla to obdobje nekulture in divjaštva? Zakaj Volkszeitung še nikdar ni zapisala ničesar o nečloveških zločinah, ki so jih zakrivali nacisti, ko so ranjene partizane zverinsko pobijali in metali v ogenj zažgane Apovnikove domačije, prav tam, kjer je danes komeljska zasilna šola in kjer mislijo z beračenjem za »Grenzlanddankfond« postaviti kopalnico za »umazane Komelčane« in reševati njihovo moralo in kulturo. Mar mislijo, da bo s tem oprana težka krivda, za katero še nihče ni klical krivcev na odgovor.

Ziljski kmetje v Kranju

Pred dobrim mesecem smo poročali, da so bili konec septembra v Beljaku razgovori med zastopniki Okrajnega ljudskega odbora Kranj in med zastopniki pašne in servitutnih skupnosti občine Bekštanj ter predstavniki koroške deželne vlade. Pri teh razgovorih so se pažni interesi sporazumeli z OLO Kranj o izkoriščanju pravice paše na jugoslovanski strani obmejnih planin v skladu z določili sporazuma v Gleichenbergu med republiko Avstrijo in FLR Jugoslavijo o nepremičninah avstrijskih državljanov na jugoslovanskem obmejnem področju.

Ta sporazum sta morala odobriti še Okrajni zbor in zbor proizvajalcev OLO Kranj. To se je zgodilo na zasedanju 8. novembra v Kranju. Na zasedanje so kot gostje bili povabljeni vsi zastopniki pašnih upravičencev, predstavniki koroške deželne vlade, tajnik občine Bekštanj in tajnik Slovenske kmečke zveze.

Oba zbora OLO Kranj sta soglasno potrdila predlog odločbe o tozadevnih pašnih pravicah in drugih užitkih ziljskih kmetov na jugoslovanskih obmejnih planinah v območju OLO Kranj, ki je bil izdelan ob priložnosti razgovorov v Beljaku. Številni odborniki, ki so se udeležili razprave o tem vprašanju, so vsi pozdravili ta akt, ki ureja pravice v duhu dobrososedskih odnosov. Povedali so, da iz svojih gospodarskih izkušenj najbolj vedo, kako potrebna je ziljskim kmetom paša na teh planinah. OLO Kranj je naročil vsem organom, da nudijo pašnim upravičencem vso možno podporo za čimprejšnjo izgradnjo planšarskih objektov in ureditev pašišč.

Koroški zastopniki so bili navdušeni nad naklonjenostjo in enodušnim razumevanjem, ki ga je za potrebe 137 koroških pašnih upravičencev izkazalo nad sto odbornikov OLO Kranj. Ta navdušenost je prišla do izraza v zahvali, ki sta jo izrekla za koroško deželno vlado dvorni svetnik dr. Riesenfeld, za pašne upravičence pa Jože Trunk, pd. Zavernik v Bačah. Dvorni svetnik dr. Riesenfeld, ki je govoril v slovenskem jeziku, je dejal, da je polno razumevanje, ki so ga odborniki OLO Kranj pokazali za potrebe koroških kmetov, ponovno pokazalo, da ima

pojem medsebojnega sosedskega razumevanja še svoj pomen in veljavo tudi preko meja, ki so končno le delo človeških rok. »V tem smislu, je dejal dobresedno, tvori današnji sklep OLO izven njegovega gmotnega pomena za neposredno udeležene bistven doprinos k nadaljnji izgradnji in poglobitvi prijateljskih sosedskih odnosov med prebivalstvom s te in one strani meje. Hkrati pa je pravkar sprejeti ureditvi pripisati tudi v toliko bistven pomen, kolikor le-ta dokazuje, da je ob dobri volji kljub različnim pravnim sistemom popolnoma mogoče reševati tudi tako občutljive probleme, kot so to prav lastniško-pravna vprašanja.

Naj se bodoča udeležba naših koroških kmetov v gospodarskem življenju Slovenije razvija harmonično in plodonosno v vsakem oziru. Služi naj kot primer za nadaljnje dobrososedsko sodelovanje tudi na ostalih področjih: to je naša iskrena želja.«

Duh, ki je vladal na tem zasedanju OLO Kranj, ima širok mednarodni pomen. To zasedanje je znova pokazalo, da je v širokih plasteh jugoslovanskih narodov zasidran duh volje do doprinosov za mirno in plodno sožitje med narodi in za dvig njihove življenjske ravni. Ta duh bo med koroškimi delavnimi ljudmi našel svojega zaveznika in tudi pri nas premagal vsako miselnost, ki bi se mu zoperstavila.

Gospodarsko razstavišče v Ljubljani pripravlja letos že deseto razstavo

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani bo od 19. do 30. novembra II. mednarodna razstava radia in telekomunikacij. Na razstavi, ki bo že deseta razstava na Gospodarskem razstavišču v letošnjem letu, bodo prikazali najnovejše izdelke industrije na področju radia, televizije in telefonije. Poleg vseh večjih jugoslovanskih industrijskih podjetij teh panog bodo razstavljala tudi podjetja iz Belgije, Francije, CSR, Madžarske, ZDA, Sovjetske zveze in Zahodne ter Vzhodne Nemčije.

Stanje brezposelnosti koncem oktobra

Deželni delovni uradi so ugotovili, da je bilo koncem oktobra 1955 število brezposelnih v Avstriji 77.791, med temi 27.964 moških in 49.827 žensk. V primerjavi s prejšnjim mesecem je število brezposelnih naraslo za 7559, to je za 10,8 odstotka. Okoli 26.000 brezposelnih je poklicno le omejeno sposobnih za delovno posredovanje, okoli 6000 pa jih je doseglo že dobo pravice za starostno zavarovanje.

Na Koroškem so našteali 4136 brezpo-

selnih, to je za 1673 več, kakor v prejšnjem mesecu.

Prirastek je nastal predvsem iz poklicev v hotelski in gostinski obrti. V večji razdalji sledijo delovne sile v gradbeni stroki, nato različni pomožni delavci in kovinski ter gozdni delavci. V krojaški stroki in tekstilnih poklicih zaznamujejo celo znaten prirastek zaposlenih.

V primerjavi s stanjem v istem času preteklega leta je bilo letos za 17.851 manj brezposelnih.

PO ŠIRNEM SVETU

Helsinki. — Po štirinajst dnevnem bivanju v Sovjetski zvezi se je predsednik burmanske vlade U Nu za dva dni ustavil tudi v Helsinkih, kjer se je sestel s predsednikom finske vlade Passikivijem in drugimi finskimi predstavniki.

Beograd. — V nedeljo bo prispela v Jugoslavijo skupina 13 farmarjev iz ZDA, ki potujejo skozi Evropo in Azijo na Japonsko. Ker se žele seznaniti tudi z razvojem jugoslovanskega kmetijstva, se bodo ameriški farmarji ustavili za tri dni v Jugoslaviji ter obiskali nekatere kmetijske zadruge in državna kmetijska posestva.

Mehika. — Medameriška regionalna organizacija delavcev — ameriška podružnica Mednarodne zveze svobodnih sindikatov — je pred nekaj dnevi nastopila proti sprejetju Francove Spanije v Organizacijo združenih narodov.

Jeruzalem. — V novi izraelski koalicijski vladi Ben Guriona, ki je bila sestavljena po štirimesečnih posvetovanjih med različnimi strankami, zastopanimi v izraelskem parlamentu, je večina socialističnih predstavnikov. Nova vlada se je zavezala, da bo utrdila vojaško pripravljenost Izraela, hkrati pa bo spoštovala sedanje sporazume o premirju z arabskimi državami.

Bruselj. — Po obisku pri norveških in nizozemskih socialistih se je delegacija Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije mudila tri dni tudi v Belgiji. Ob tej priložnosti je razpravljala s predstavniki belgijske socialistične stranke o mednarodnem položaju in medsebojnem sodelovanju.

Washington. — Oddelek za kemično vojsko v ameriški armadi je dobil nalogo, naj nadaljuje raziskovanje na področju bakteriološkega vodenja vojske v večji meri. Poleg tega naj nadalje raziskujejo tudi možnosti za vodenje vojske s strupenimi plini.

Saarbrücken. — Prejšnji kulturni minister za Posarje, ki je bil leta 1952 imenovan za posarskega poslanika v Parizu, je bil sedaj od začasne vlade Posarja odpoklican. Podrobnosti odpoklica niso poznane, znano pa je, da je bil kulturni minister Emil Strauss do leta 1952 eden najvidnejših predstavnikov krščanske ljudske stranke tedanje Hoffmannove vlade. Strauss je še po svojem odhodu v Pariz bil najozjji Hoffmannov sodelavec.

Pankov. — Minister za ljudsko izobrazbo v Vzhodni Nemčiji dr. Fritz Lange je zapretil vsem staršem z najstrožjo kaznijo, če bi pošiljali svoje otroke na študij v Zahodno Nemčijo.

Washington. — Skupina ameriških udeležencev druge svetovne vojne je zahtevala od ameriškega kongresa, da preišče predčasno izpustitev bivšega nemškega generalnega polkovnika Sempa Dietricha iz zapore za vojne zločince v Landsbergu.

Khartum. — V južnosudanski provinci Ekvatorija je bilo 72 ljudi obsojenih na smrt, ker so se udeležili pletiti nekega upora. Obsojenih pa bo še 64 policistov in 36 civilistov.

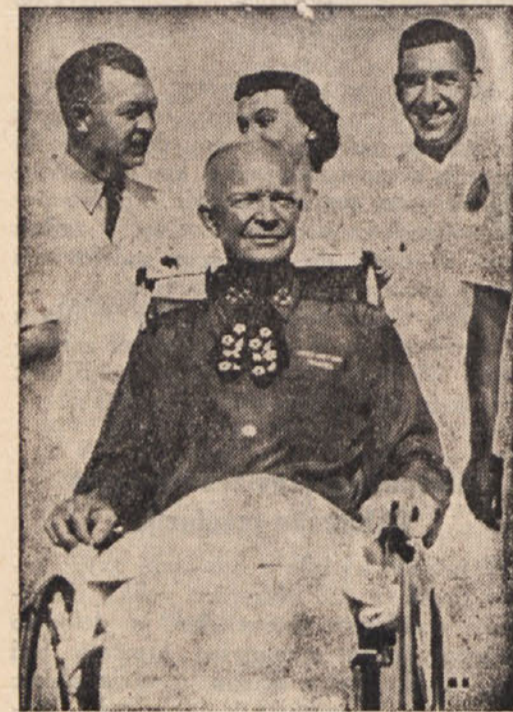
Tokio. — Japonska vlada je začela s pripravami, da bi po sklepu mirovne pogodbe s Sovjetsko zvezo ponovno vzpostavila diplomatske stike z ostalimi deželami vzhodnega bloka. Kakor je iz poročil znano, hoče Japonska odpustiti svoje poslanike ne samo v Moskvo, marveč tudi v Prago, Sofijo, Varšavo in Bukarešto.

Kairo. — V nedeljo je bil v Kairu pogreb treh egiptskih vojakov, ki so bili ustreljeni na izraelski meji. Ob tej priliki se je zbralo na ulicah Kaira na stotisoče ljudi. Žalni sprevod se je spremenil v mogočno protizraelsko demonstracijo.

Raguza. — Na naftinih poljih pri Raguzi na Siciliji je v noči od nedelje na ponedeljek izbruhnil velikanski požar. Takoj poklicani gasilci so se zamaž trudili, da bi pogasili ogenj, ki je ogrožal tudi v bližini se nahajajoče skladišče za nafto.

Eisenhower še ne namerava odstopiti

V zvezi z boleznijo ameriškega predsednika Eisenhowerja so se začele širiti vesti, da namerava Eisenhower še pred potekom svojega mandata odstopiti. Mnogo so ugibali tudi o njegovem nasledniku in so pripisovali največ izgledov podpredsedniku Nixonu. Pred nedavnim pa je tiskovni zastopnik Bele hiše odločno zanikal, da bi imel predsednik Eisen-

hower namen, odstopiti še pred iztekom svojega predsedniškega mandata, ki traja do 20. januarja 1957.

Na AND-sliki vidimo predsednika Eisenhowerja v družbi zdravnikov in strežnic.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Dan štednje je bil uspešen

Pri okoli 350 avstrijskih hranilnih zavodih je bilo na dan štednje izvedenih 76.731 hranilnih vlog v skupnem znesku 45,9 milijona šilingov. Zelo mnogo je bilo izstavljenih novih hranilnih knjižic in sicer 13.383 z vlogami v znesku 13,2 milijona šilingov.

Potrošnja piva v Avstriji

Potrošnja piva je v Avstriji ob koncu avgusta, ko je poteklo pivovarsko leto, znašala rekordno višino 4,2 milijona hektolitrov. Če se odračunajo otroci, popije vsak Avstrijec skoraj 100 litrov piva na leto.

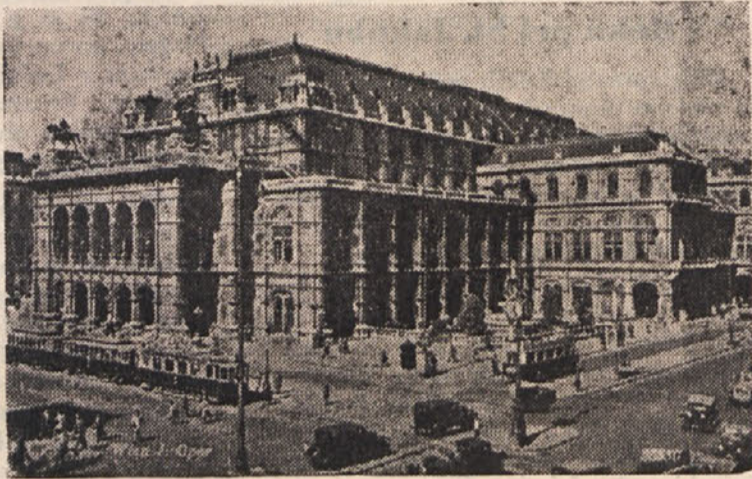
Obnovljena Državna opera je bila slovesno otvorjena

V soboto je bila na Dunaju slovesna otvoritvena predstava v obnovljeni Državni operi, ki so jo opustošile in porušile zažigalne in rušilne bombe med letalskim napadom 12. marca 1945. Uničena sta bila oder in del dvorane. Počrnelo poslopje s praznimi okni pa je stalo na najprometnejšem prostoru Dunaja, na vogalu Ringa in Kärntnerstrasse, kot nekak simbol neurejenih povojnih razmer. Dunajska opera je vseskozi pomenila za Avstrijo nekak vrh kulturne tradicije, zato je razumljivo, da so dali dogodku ob ponovni otvoritvi obnovljene Opere kar najbolj slovesno obeležje. Za otvoritveno predstavo so izbrali prav Beethovnovoga »Fidelia«, kjer končno svobodoljubje zmaga nad zatiranjem in kjer sta

predstavnikov so predstavi »Fidelia« pri-sostvovali ameriški državni tajnik Dulles, mnogi diplomati, industrijski veljaki, ravnatelj svetovnih gledališč, znani skladatelj in dirigenti, poleg tega pa 250 novinarjev iz vsega sveta, od Santiaga v Čilu do Vladivostoka, 34 radijskih kronistov iz raznih držav, predstavniki televizije in podobno.

Glavno vlogo Florestana je pel Slovenec Anton Dermota. Pred poslopjem se je na Ringu zbralo več tisoč ljudi, ki so poslušali prenos opere po zvočnikih.

V soboto zjutraj je bila prva slovesnost, ko je minister za obnovo Illig izročil ključke gledališča prosvetnemu ministru Drimmelu. Ta je v svojem govoru po-

S končano obnovitvijo poslopja dunajske Državne opere na križišču Ring-Kärntnerstrasse je Dunaj hkrati zaključil dobo obnove med vojno porušenih državnih in ostalih javnih zgradb.

vztrajnost in zvestoba bogato poplačani. S tem je bila proslava preteklo soboto tudi nekaka proslava komaj pridobljene neodvisnosti na najvišji kulturni ravni.

Ta pomen prireditve potrjuje tudi navzočnost najvišjih predstavnikov in osebnosti iz političnega, glasbenega, sploh kulturnega in gospodarskega življenja iz vsega sveta. Poleg najvišjih avstrijskih

udaril, da izbor »Fidelia« za prvo predstavo »simbolizira željo naroda, podvrženega tujemu gospostvu, po svobodi«. Slovesnosti so se udeležili predsednik republike Körner, predsednik parlamenta Hurdus, zvezni kancler Raab z vsemi člani vlade, diplomatski zbor in drugi; dunajski simfoniki pa so odigrali dve skladbi.

Zagrebski gimnazijci gredo tudi v delavnice

»Ljubljanski dnevnik« poroča iz Zagreba, da so v tamošnje gimnazije uvedli zanimivo novost. Da bi se dijaki bolj praktično pripravili za življenje, je prosvetna oblast odločila, da morajo vsi peto- in šestošolci gimnazij po šest dni vsakega pol leta preživeti v delavnicah različnih strok, da bi se tako seznanili z delom in življenjem v njih. V teku dveh šolskih let bodo dijaki na ta način preživeli v delavnicah skupno 24 dni. To koristno novost so uvedli zato, da bi dijaki dobili vsaj najosnovnejše pojme o različnih strokah in pa da bi na ta način spoznali življenje delavcev. Predvidevajo, da gimnazijci v delavnicah ne bodo samo opazovali potek dela, marveč bodo pod vodstvom strokovnih učiteljev tudi aktivno sodelovali pri enostavnejših delih.

V Celju so proslavili 80-letnico prve slovenske šole

Minuli petek in soboto so v Celju na svečan način proslavili 80-letnico usta-

novitve prve slovenske osnovne šole v tem lepem slovenskem mestu. V svojem poročilu o tem slavlju je zapisal »Slovenski poročevalec«: »Ne toliko zaradi osmih desetletij, odkar obstoja v Celju slovenska šola, temveč bolj zaradi zmage zavednega slovenskega življa v mestu, ki so mu takrat gospodarili tujci, pomeni ta obletnica važen spomenik v boju za pravice slovenskega ljudstva.«

Makedonci bodo prikazali svojo folkloro Bolgarom

Ansambel narodnih pesmi in plesov Makedonije »Tanec«, ki je letos uspešno nastopal tudi v okviru »Ljubljanskega festivala«, bo 24. novembra odpotoval na dvotedensko turnejo po Bolgariji. Razen v Sofiji in Plovdivu bo gostoval tudi še v drugih večjih mestih južne in severne Bolgarije.

takega davka ne more več povišati. Če pa ugotovi prej, da so bili podatki krivi in goljufivi, bo tak davčni zavezanec plačal višji davek pa še kaznovan bo povrnul.

Doslej je bilo govora o možnostih in pravicah, ki jih ima plačevalec davkov napram davkarji, oziroma obratno davkarja napram davkoplačevalcu. Kar je bilo doslej povednega, velja v splošnem za pravomočno predpisane davke, ki jih moramo plačevati. Ker pa nam ni mogoče razpravljati o vsem, kar zadeva davke, kajti tvarina je mnogo preobširna in zamotana, je v naslednjem predvsem govoru o dohodninskem davku, ki zadeva vsakega delovnega človeka. K dohodninskemu davku spada tudi mezdni davek, ki ga plačujeta delavec in nameščeneec, toda je ta posebno urejen in se posamezniku ni treba v taki meri ukvarjati z njim. Zato mislim tukaj predvsem na dohodninski davek samostojnega podjetnika, kmeta, obrtnika in vršilca svobodnega poklica.

Kakor sem že omenil, ni rečeno, da moramo davek že plačati, ko smo prejeli davčni odlok. Finančni urad se je lahko zmotil ali pa nam hote predpisal višji davek, kot ga sami smatramo za primerne in upravičenega. Lahko se tudi

V spomin padlim prosvetnim delavcem

Združenje prosvetnih delavcev Slovenije bo še v tem mesecu izdalo spominski zbornik padlim prosvetnim delavcem. Knjiga bo obsegala sto strani, imela pa bo revijski format s slikami. Gradivo za zbornik je uredil Miroslav Ravbar.

Ravbar sam pravi, da je bilo materiala za knjigo zelo veliko in najprej ga je bilo treba urediti, kar ni bilo lahko delo. Gradivo so preskrbeli znanci in prijatelji ter sorodniki padlih. Vse gradivo je razdeljeno nekako v tri dele, kar odgovarja značaju narodnoosvobodilnega boja. Prvo so življenjepisi narodnih herojev, partizanov, borcev in terencev, slede jim žrtve okupatorskega in kvizlinškega terorja, v tretjem delu pa so učitelji in profesorji, ki so umrli v internaciji, konfinaciji ali

izgnanstvu. Zaradi te razdelitve je v uvodu zapisano:

— v gozdovih in v ilegali so se kot partizani in terenci borili za svobodo svojega naroda in za lepšo prihodnost človeštva,

— okupatorji in njihovi pomagači so jih mučili, streljali in ubijali,

— odganjali so jih iz domovine, umirali so v ječah, taboriščih in krematorijih.

Knjiga ni običajno zgodovinsko delo, temveč hoče biti živa in zgovorna priča zmage naroda nad nasiljem in mračnjastvom.

V zborniku je okrog 250 daljših in krajših življenjepisov in skoraj 70 slik, kar pa seveda niso vsi prosvetni delavci, ki so padli v narodnoosvobodilni vojni.

Med nabiralci kavčuka v Kolumbiji

Vrtinec, roman, Jose Eustasio Rivera, Cankarjeva založba, Ljubljana, ppl., 284 str.

Kolumbija, domovina kavčuka, dežela med Tihim oceanom in Karibskim morjem, ki jo delijo na dva dela grebeni Kordiljer in se zajedajo v njeno telo veliki pritoki Orinoca in Amazonke. Kavčero — suženjski nabiralec kavčuka, neusmiljeno izžeman in izkoriščen po svojem gospodarju, izpostavljen nevarnim boleznim, prežet z željo po prostosti, po svobodnem in človeka vrednem življenju. To sta dva pola, ki ju je združil v eno celoto špansko-ameriški pisatelj Jose Eustasio Rivera v svojem romanu »Vrtinec«.

Največjo pisateljsko osebnost in začetnika sijajnega romanopisja imenuje literarni zgodovinar Agustín del Saz avtorja »Vrtinca« Rivero, zato je tudi povsem razumljivo, da je ta njegov roman zbudil pozornost v vsej Južni Ameriki. Ne le krajevne značilnosti in svojstvene lepote narave pritegnejo naše zanimanje; še mnogo krepkejšo so zajete podrobnosti in navade tamkajšnjih ljudi, izmed katerih je avtorju najbolj prirasel k srcu kavčero s svojo mnogokrat brezupno usodo sužnja, v katerem lastnik kavčukovih nasadov ne gleda enakopravnega človeka, marveč manjvredno delovno živino. Tako naziranje tudi piše neusmiljene zakone, po katerih delavec ne more brez nadaljnega menjati gospodarja, pri katerem »ima svoj račun, na katerega gre drobnarija, ki jo dobi, orodje in hrana, in od katerega se za smešno ceno, ki jo določi gospodar, odbija kavčuk, ki ga nabere. Nabiralec kavčuka nikoli ne ve, koliko ga stane, kar dobi, in koliko mu odbijejo za to, kar izroči, ker podjetnik pazi, da je vedno upnik...«. In ne le gospodar, tudi nadzornik se uspešno vključuje v izkoriščanje ubogega kavčera, »mu kraje kavčuk, ugrablja hčere in žene, ali ga pošilja na delo v nerodovitne doline, kjer ne more nabrati zahtevanega kavčuka, in to je vzrok za psovke in bič, če ne celo za kroglo iz vinčesterke. Rečejo, da je delavec ušel ali da je umrl za vročico, pa je vse urejeno...«.

Plastičnost, s katero riše avtor drobne doživljaje iz večnega boja človeka z naravo in boja človeka zoper človeka, daje njegovemu delu gotovo svojstvenost, kateri se pridružuje še globoko socialno čustvo. Samo zato mu je tudi uspelo, da je tako resnično in doživeto zajel bistvo izkoriščanja človeka po človeku, da je tako verodostojno naslikal razmerje med posestnikom in njegovim delavcem: na eni strani neusmiljeni in z zaničevanjem drugih iznakaženi obraz gospoda-izkoriščevalca, na drugi strani pa sestradano in od večnega trpljenja zaznamovano obličje nabiralca-sužnja, ki ga ob vsakem koraku zasleduje nadzornikov bič in nevarnost okužbe s strašno boleznijo.

Sredi vse brezmejne groze najdemo tudi svetle trenutke, najdemo lepoto, ljubezen in zvestobo, ki kljub zasledovanju in nenehni nevarnosti iščejo pot in možnost, da bi se sredi strašnega pragozda razcvetele v edinstveno lepo cvetlico kratke sreče. Kako pa je ta sreča res kratka in minljiva, ko jo zajame neizprosni vrtinec življenja, pove stavek ob koncu Riverovega romana, kjer o glavnih osebah na kratko pravi: Gozd jih je pogoltnil!

Riverov roman »Vrtinec« lahko po zmerni ceni nabavite v Naši knjigi, Celovec, Gasometergasse 10. Knjiga ne bo le lep okras vaše hišne knjižne police, marveč vam bo tudi pomagala krajšati dolge zimske večere, hkrati pa vas povedla v daljno tujo deželo neznanih ljudi.

Originalne partiture bodo vrnil

Vojni čas je napravil mnogo zmede. Dragocene stvari so izginile iz muzejev, arhivov in podobno. Le malo katere stvari najdemo pot zopet nazaj. Tako bosta v kratkem vrnil Poljska in Sovjetska zveza Nemčiji originalne partiture Beethovne sedme in devete simfonije, Webrove »Čarovne piščali« in kakšnih petdeset Mozartovih koncertnih del. Rokopisi in partiture so bili shranjeni v nekem benediktinskem samostanu v Vzhodni Nemčiji, kjer so jih po zlomu Hitlerjeve Nemčije zaplenile zasedbene oblasti.

dokaze za naše navedbe ter izrecno izjavo, kaj zahtevamo: ali da se odlok razveljavi ali pa da se spremeni tako, kakor želimo.

V donazoritev povedanega bi navedel naslednji primer:

Nekemu hribovskemu kmetu je plaz zasul največjo in najboljšo njivo, tako da mu v davčnem letu ni dala nobenega donosa in je poleg tega utrpel visoke stroške za popravo škode. Zaradi uničenja te njive se je njegov dohodek zmanjšal za 20 odstotkov. Čeprav je to javil davčnemu uradu, le-ta tega ni upošteval in mu je v davčnem odloku naložil previsok davek. Proti takemu odloku se kmet lahko pritoži in bo dosegel znižanje davka.

K temu je treba pripomniti, da se dohodek pri kmečkih posestvih ugotavlja na podlagi posebnih predpisov pavšalirano v primeru z enotno vrednostjo (Einheitswert) kmetijskega posestva. Ta pavšalirana višina dohodka se računa po višini vrednosti ali 20 ali pa 30 % enotne vrednosti, pri čemer imajo kmetje v določenih hribovskih občinah še posebne olajšave.

(Se nadaljuje)

Dr. Tone Jelen:

Nekaj o davkih

(Nadaljevanje)

Poleg zadnjič omenjenega zastaranja pa pozna davčno pravo še drugo vrsto zastaranja, to je zastaranje pravice do odmere davka. To se pravi, da davkarja davka sploh ne sme več predpisati, če tega ni storila do poteka zastaranja. To zastaranje je pri različnih davkih različno dolgo, tako pri zemljiškem davku tri leta, pri carinah eno leto, pri ostalih pa splošno pet let. Če se pa predpis davka ni izvršil, ali pa samo delno, zaradi goljufivega zadržanja davčnega zavezanca, zastara pravica do odmere takega davka šele po desetih letih. Na primer: Če do 31. decembra 1955 nismo dobili predpisa zemljiškega davka za leto 1952, se pozneje lahko sklicujemo na zastaranje in ga nam ne bo treba plačati. To so seveda teoretična razmotrivanja, kajti takega primera ne bomo lahko doživeli. Lažje pa se pripeti, da je nekdo v davčni napovedi zapisal lažne podatke, na podlagi katerih mu je bil predpisan mnogo nižji davek kakor pa bi bilo pravilno po stvarnem stanju. Če v takem primeru davkarja v teku 10 let ne ugotovi pomote, pozneje

KOLENDAR

Petek, 11. november: Martin škof
Sobota, 12. november: Martin p.
Nedelja, 13. november: Stanislav
Ponedeljek, 14. november: Nikolaj
Torek, 15. november: Leopold
Sreda, 16. november: Otmar
Četrtek, 17. november: Gregorij

Št. Jakob — Leše

Minulo nedeljo so na domu neveste praznovali v ožjem krogu ženitovanjsko slavje, ko sta se poročila Marija Knezova iz Leš in Jozef Nagele iz znane Kovarjeve družine v Št. Jakobu. Ženitovanje je potekalo v prisrčnem domačem vzdušju in je veseli večer prav kmalu minil. Zeleti je, da bi mlademu paru skupno zakonsko življenje vedno minevalo tako srečno, kakor je bil prvi dan njune poroke.

Kovarjev Jozef je bil prej marljiv sodelavec v Slovenskem prosvetnem društvu »Rož« in spreten igralec na domačem odru. Nevesta Marija je priznana šivilja ter bosta oba, pridna in delavna, lahko in složno zmagovala življenjske naloge.

Iskreno čestitamo!

Bistrica na Zilji

Minulo soboto se je na Bistrici na Zilji primerila usodna prometna nesreča. Prevornik Franc Katolnik je s tovornim avtomobilom prevažal pesek na cesti. V šoferski kabini se je nahajal tudi 48-letni Jurij Maier, poštni nameščenec iz Sovč. Iz še nepojasnjenega vzroka je prišlo vozilo čez cesto in se zakotalilo čez kakih štiri metre visoko cestno brežino v bistriški potok. Prednji del avtomobila se je zagvozil v strugi potoka, tako da se Maier ni mogel rešiti. Kabino je napolnila voda in nesrečni mož je dobesedno utonil. Ko so ga spravili na suho, je mogel zdravnik ugotoviti samo še smrt. Maier zapušča ženo in pet otrok v starosti od osmih mesecev do dvanajstih let.

Vernberk

V hišo posestnika broda Antona Brandstätterja ob Osojskem jezeru je večkrat zahajal emigrant iz Zapadne Nemčije Gerhard Mirbach, ki je bil zaposlen pri neki gradbeni tvrdki v občini Vernberk. Zanimal se je za brodarjevo hčerko, toda oče ga ni preveč maral, zaradi tega ga je večkrat odgnal. Mirbach je pri svojih obiskih zapazil, kam shranjuje brodar svoj denar, povečini kovance, ki jih je zaslužil z brodnino.

V soboto, ko se je spet pojavil v hiši, je Mirbach v neopaženem trenutku pobral denar, okoli 15.000 šilingov, in z njim izginil. Podal se je v Beljak, kjer je nakupil fotoaparata in novo aktovko, ki jo je napolnil s kovanci. Med tem pa je Brandstätter tatvino odkril in takoj sumil, kdo bi mogel biti storilec. Zadevo je prijavil orožnikom, ki so tatu prav kmalu prijeli. Pri zaslišanju je izjavil, da je denar ukradel iz maščevanja, ker mu je Brandstätter delal ovire pri svoji hčerki. Dognali so, da je bil Mirbach že večkrat kaznovan zaradi tatvin in minulo leto izgnan iz Švice.

Po naši zemlji**Pliberk**

Obisk na letošnjem jesenskem sejmu v Pliberku je bil običajen. Prebivalstvo kmečke okolice se že lahko bolj učasi, ker je glavno delo kmečkega gospodarstva, ki ga mora izvajati predvsem pod milim nebom, izpostavljenim vremenskim muham, že po večini končano. Zato lahko gredo mnogi na sejem, da si nakupijo potrebščine za jesenski in zimski čas. Večji del pa hodijo na seje zaradi tega, da se snidejo z znanci tudi iz bolj oddaljene okolice, da se nekoliko pomenijo o svojih vsakodnevnih brigah in skrbeh, pa tudi, da se malo poveselejo. Kupujejo po večini pri svojih domačih poznanih trgovcih, ker vedo, da jim pošteno postrežejo iz razumljivega razloga, da jih ohranijo kot stalne odjemalce. Nekaj pa še vedno odpade tudi za kramarje, ki pridejo iz različnih krajev, deloma s prav poceni blagom. Kakšna je kakovost tega blaga, je seve druga zadeva, ker že v ljudski šoli so nam pravili, če nočeš kupovati slabega blaga, potem ne tekaj na sejem.

Jesenska megla in vlažno vreme je doprineslo, da so sejmarji zasedli precej številne gostilne, ki jih je kar deset po vrsti. Dejal bi, da jih je nekoliko preveč za mestce, ki šteje le nekaj preko tisoč prebivalcev. Na tak dan, kot je vsakokratni četrletni sejem, je gostinska frekvenca umevno dobra. Pri »Lamu« se je kar trlo ljudi, dovolj gostov je bilo tudi pri »Bruckenu« in »Goteju« in zelo živahno v slaščičarni pri »Štöcklu«. Mnogi so se oglasili tudi pri »Adlerju«, kjer je Madritsch na novo pričel z gostinsko obrtjo.

V priznani tradicionalni gostilni pri Brezniku si lahko dobil marsikoga, ki si ga hotel srečati na sejm. Pri tej priložnosti omenimo, kakor slišimo, da so si nekateri »pametni« Pliberčani okoli 10. oktobra vtepli v glavo, da Breznikovo gostilno bojkotirajo, ker je gostilničar pri obnovi poslopja napravil na podjetje spet dvojezični napis — Gostilna in Gasthof — kar je na nekatere vplivalo, kakor na bika rdeča ruta. Sklenili so, da bodo »strajkali« in duševnih očetov takšne nesmiselnosti ni težko dognati. So to ljudje, ki živijo v preteklosti, ki se še niso povzpeli iz svojega zastarelega in okostenelega sovraštva do vsega, kar je slovensko ter si v času modernega in naprednega gledanja na nacionalna vprašanja predstavljajo, da je njihova modrost v tem, da bi konservirali čase nekdanje narodnostne mržnje in nestrpnosti. V temni noči so ob desetem oktobru celo pometal na tla nekaj črk iz napisa »gostilna« in prav s tem pokazali svojo nepriljubljenost za spravo med obema narodoma. Vsi pametni ljudje v bližnji in širši okolici so se nad takim pobalinstvom zgražali, med temi tudi razsodni Pliberčani in so v številnih izjavah obsojali takšno početje. Priznati je treba, da se je tudi orožništvo hvalevredno prizadevalo, da bi izsledilo storilce in jih poklicalo na odgovor. Uspeh tega je bil doslej negativen.

Nihče ne dela reklame za Breznika,

ker to je zadeva ravnih gostilne in kvalitete ponudbe, vendar je treba pibiti, da zna okolica prekleto dobro presoditi takšen način narodnostnega sovraštva in je razočarana zaradi takega nastrojenja nepoboljšljivih šovinistov, ki kvarijo dobro sožitje med obema narodoma na Koroškem. Je že tako, da živita na Koroškem dva naroda in tega se bodo morali navaditi tudi tisti, ki bi radi stanje postavili na glavo.

Zares pametni in razgledani ljudje pa se tudi v Pliberku za takšen načrt in namerni bojkot ne zmenijo. In takih je na veselje v svetu vedno več in več.

Reka pri Št. Jakobu

Dolg sprevid žalnih gostov se je minulo nedeljo pomikal za krsto, v katero so položili telesne ostanke spoštovanega moža Janeza Janaha, pd. Štrovca na Reki. Sprevid se je pomikal na pokopališče v Rožek, kjer smo dobrega soseda in vaščana položili k trajnemu počitku.

Pokojni Janez Janah je bil naša korenina, vseskozi zaveden in napreden mož. Kjer koli je bilo treba, se je zastavil za osporavane pravice koroških Slovencev, posebno še kot večletni član šentjakobskega občinskega odbora. Zelo marljivo je sodeloval v bivši slovenski požarni brambor v Št. Jakobu. Kot spreten tesarski mojster je veliko žrtvoval in prispeval pri gradnji gasilskega in društvenega doma. V času nacističnega nasilja so tudi njegovo družino kot zavedno in anti-fašistično izselili. Njega samega so morali sicer pustiti doma, ker je bil zaradi nezgode na nogi nesposoben za transport, vendar bi mu ne bili prizanesli, če se pozneje ne bi nekoliko ustrašili svojega početja ter so izseljevanje ukiniteli.

Tri sinove je s svojo ženo lepo vzgajal po istih načelih in v duhu, kakor je bil pokojni sam vse življenje. Enega sina je dal študirati in je danes priljubljen živinozdravnik v Kotmari vasi.

S temi vrsticami se nekoliko oddolžimo njegovemu spominu ter se mu zahvaljujemo za vse dobro in koristno, kar je storil za našo skupno blaginjo v okolici. Pokojnega Janeza Janaha bomo ohranili v trajnem in lepem spominu, preostali ženi in sinovom pa izrekamo naše iskreno sožalje!

Dhovče

Lov je lep in plemenit šport, ki mu navdušeni lovci tudi pri nas posvečajo pozornost. Posebej v jesenskem času z ljubitelji lova skoraj ni mogoče ničesar drugega govoriti, kakor o dogodkih na lovu, ki jih navadno popestrijo še z bujno lovsko fantazijo. V glavnem pa v lovskem udeleževanju gojijo zvesto tovarštvo, so ljubitelji narave in po pravih lovskih načelih negujejo divjad po gozdovih, da poživlja naše goste.

Vsakočas se veselijo skupnega lova ter se po uspelem pogonu in s plenom veseli vračajo iz gozdov. Na večer pa se na

Na obisku pri tovarišu Gašperju

Te dni je obiskal tov. Karla Prušnika-Gašperja naš dopisnik. Ko bodo te vrstice objavljene, bo minilo že skoraj štirinajst dni, odkar leži Gašper v bolnišnici za nezgode v Celovcu. Danes že lahko v veselje mnogih njegovih tovarišev in znancev povemo, da je na najboljši poti k okrevanju.

Gašper je doživel v nedeljo, dne 30. oktobra prometno nezgodo, ki se je na srečo iztekla še toliko prizanesljivo, da je danes že povsem izven nevarnosti. Pri prometni nesreči je dobil precej dolgo rano na glavi, da so mu jo morali zatiči z dvanajstimi šivi, odrgnjenje kože na obrazu, zlom štirih reber in težjo poškodbo na rami.

Nesreča se je primerila tako: Tov. Prušnik se je po svojih službenih in organizacijskih opravkih, kot predsednik Zveze koroških partizanov, pogosto vozil v Celovec, posebno v tem času, ko je nosil skrb za dostojno okrasitev partizanskih

grobov na več kot tridesetih pokopališčih na Koroškem. Tudi tisto nedeljo, kmalu po poldnevu se je s svojim motornim kolesom peljal v Celovec, da bi že s prvimi delegacijami polagal vence na grobove padlih. Na cesti ni bilo skoraj nobene prometa. Pri Vetrinju pa se je ne pričakovano pripeljalo s kolesom s stranske poti prečno čez cesto štirinajstletno dekle tik pred njegovo motorno kolo, s katerim se je vozil pravilno po desni strani ceste. V prisotnosti duha se je Gašper zavedel položaja, in čeprav se je v tem trenutku zavedel, da je lahko tudi zaradi njega usodno, je močno zavrl in tako rešil dekle nesreče, njega samega pa je v loku vrglo na cesto, kjer je obležal z navedenimi poškodbami.

Tako poškodovanega so ga kmalu našli pasanti, med njimi sta prispela na kraj nesreče tudi Šmon in Čimžar iz Kotmari vasi. V najkrajšem času je prispel tudi rešilni avto, ki ga je odpeljal. Čeprav je pa-

»praži« še radi nekoliko poveselejo med seboj ter si pripovedujejo svoje dogodivščine.

Toda vedno se lov ne konča posrečeno, ker tudi ta panoga je izpostavljena nevarnostim. Potrebno je prav tako, da jih povsod spremlja previdnost, da se ne primeri nesreča, ker puška ni igrača.

V Dhovčah so morali v sredo minulega tedna prekiniti pogonski lov in se vrniti s svojim mrtvim tovarišem, najemnikom in vodjem lova Janezom Pichlerjem, ki ga je v gozdu pričakal tragičen konec. Kot vodja lova si je z vnmemo prizadeval, da je preskrbel vsakemu lovcu primeren prostor za odstrel in je pri tem poslu prehodil teren. Kmalu popoldne pa

**Združeni pevski zbori
okoli Baškega jezera**

bodo peli »Ženitovanje« iz MIKLOVE ZALE, ki jo je uglašil domačin Tone Nagele, po uprizoritvi na Brdu in po gostovanju v Ločah zdaj tudi v Št. Jakobu v Rožu. Predstave so v nedeljo, dne 13. novembra ob 14.30 in 19. uri.

je slišal neki gonjač strel s prostora, kjer se je postavil Pichler, in nato presunljivo vzdihel. Šel je pogledat v smer, od koder je zaslísal strel in našel je Pichlerja ležečega na okrvavelem snegu. Na svojo grozo je ugotovil, da ima prestreljen trebuh in da je že izkrvavel.

Kako se je nesreča primerila, nihče ne ve točno, ker ni bilo nobene priče pri dogodku. Domnevajo pa, da je zaradi mehkega sluzastega snega spodrsnil s svojimi gumijastimi čevlji, pri čemer se je puška sprožila in so mu šibe prizadejale smrtonosno rano. Priljubljenega lovca so ob številni udeležbi žalnih gostov, med temi mnogo njegovih lovskih tovarišev, pokopali na pokopališču v Dhovčah.

Železna Kapla

V ponedeljek sta se v Goselni vasi ponesrečila brivski mojster v Železni Kapli Karl Reindorfer in njegova žena. Ko sta se peljala s svojim avtomobilom v smeri proti Dobrli vasi, je na sluzasti cesti vozilo spodneslo, da se je zaletelo v neko drevo. Reindorfer sam je dobil lažje poškodbe, žena pa se je težko ponesrečila. Z rešilnim avtom so oba prepeljali v celovško bolnišnico.

Razne vesti iz Koroške

Minuli teden se je na Koroškem primerilo 127 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 79 oseb poškodovanih in pet mrtvih. V vsej Avstriji je bilo 1291 prometnih nesreč, kjer so ugotovili 850 poškodovanih in 39 mrtvih. Pri prometnih nesrečah je 50 brezvestnih voznikov pobegnilo in so prepustili žrtve svoji usodi, v 72 primerih so ugotovili kot vzrok nesreče pijanost vožerjev.

Kakor vsako leto, tako bodo tudi letos uvedli zdravstvene preiskave v ljudskih in glavnih šolah. Namen preiskovanja je, da ugotovijo telesne in duševne hi-be otrok in o tem obvestijo starše, da lahko pravočasno poskrbijo za zdravljenje. Doslej so v dvajsetih ljudskih in glavnih šolah preiskali 7.704 otrok, kjer je sodelovalo 18 šolskih zdravnikov. Minuli ponedeljek so na seji določili šolsko-zdravstveno službo za leta 1955/56 ter so stanje šolskih zdravnikov dvignili na dvajset.

V ponedeljek zvečer so zasedli nekateri potniki avtobus, ki vozi na liniji Celovec-Otmanje. Kmalu so ugotovili, da je šofer pijan. Zaradi skoraj vsakodnevnih prometnih nesreč, ki so v pogostih primerih pripisati pijanosti voznikov, mu niso več zaupali. Med potniki in šoferjem je prišlo do ostre besedne izmenjave in nekaj jih je zapustilo avtobus. Z ostalimi pa je vozil naprej, vendar tako negotovo, da so se pričeli spet pripraviti ter so hoteli tudi ti izstopiti. Medtem pa je avtobus ustavil na Pischeldorfski cesti tudi že neki policist, ker je eden izmed potnikov pred odhodom obvestil policijo na imenovani cesti. Šoferju so vzeli dovoljenje za vožnjo ter ga izročili uradnemu zdravniku, da je ugotovil stopnjo zaužitega alkohola.

Iz pestrega živalskega sveta

Vsakdo nekaj ve povedati o življenju živali, vendar je njihovo obnašanje med spanjem in čas njihovega spanja že drugo vprašanje, ki je prav gotovo zelo zanimivo in vredno, da se ob njem nekoliko ustavimo.

Nekatere kače se zbudijo točno opoldne, okoli dveh popoldne pa zopet zaspe vse do drugega dne. Zajec »leže« v 24 urah okoli 20 krat. Droz, ki živi na Angleškem, je čez zimo buden samo 9 ur dnevno, ostali čas prespi. Toda poleti se ta ptica prebudi že okoli dveh ponoči, zaspi pa približno okoli pol devete ure zvečer.

Nekatere živali si pred spanjem pripravijo ležišče, med temi je najbolj znana gorila. Samice z mladiči spe na drevju, kjer si iz vej naredijo nekakšno gnezdo,

Ali že veste, da . . .

— so prvo železnico odprli za javnost 27. septembra 1825. Lokomotiva, ki jo je sestavil Stephenson, se je premikala s takrat največjo možno brzino 36 kilometrov na uro!

— je prvi avtomobil izumil Francoz Cugnot leta 1769. To je bilo smešno in nerodno vozilo, ki ga je gnala para! Poslej se je avtomobil stalno in počasi razvijal in izpopolnjeval do današnjih oblik. Še leta 1892, ko je bil zgrajen prvi avtomobil na bencinski pogon, je bila njegova brzina zelo majhna: komaj dvajset kilometrov na uro.

— je najtanjša nylonka nitka »debela« komaj eno tisočinko milimetra, kar pomeni, da je petdesetkrat tanjša od človeškega lasu.

— vlada v Mezopotamiji poleti zelo huda vročina, ki doseže tudi do 50 stopinj Celzija v senci.

— je človek prodril že 6000 metrov globoko v zemljo in to pri vrtanju naftnih vrelcev?

— ima drevo, imenovano primorski kotosovnik osem do devet metrov dolge in tri do štiri metre široke liste?

— v Jugoslaviji živi skoraj 1.000.000 ljudi od tobaka. To so: pridelovalci tega zelišča, delavci, strokovnjaki, potrebno uradništvo in prodajalci.

— je zgradila Francija največjo sončno peč na svetu? Temperatura, ki jo razvija je tako velika, da stopi petdeset kilogramov železa prej kot v eni uri.

— živi najbolj strupena kača v daljni Aziji? Njen dom so džungle Indije, Burme, Indokine in Malajskega arhipelaga; njen pik je tako strupen, da umre človek že po treh minutah po piku.

samec pa spi na tleh pod drevesom. Orangutan, velika opica, spi vedno na vrhu dreves, kjer si iz vej spletje gnezdo in ga nato obloži z listjem. Takšno gnezdo tudi lahko meri v premeru 120 centimetrov.

Ornitologi, to so znanstveniki, ki proučujejo življenje ptičev, so se dolgo časa pripravili, ali ptiči lahko spe tudi med poletom. V mislih imamo razpravo o tem, ali dolgorepa lastovka lahko prespi noč visoko v zraku, tako da leti z mirujočimi krili, torej jadra. V prvi svetovni vojni je namreč letel nek francoski letalec v mesečni noči 3200 metrov visoko. Ko je ugasnil motor in se nekaj časa tako spuščal skozi zrak, je nenadoma zašel v jato ptic, ki so izgledale kot da bi bile negibne. Bile so prav dolgorepe lastovke, in začeli so govoriti o tem, da te ptice včasih spe kar med poletom, ko razpno krila in jih v zraku držijo zračni tokovi.

Zanimivo je tudi življenje različnih drugih živali, ki ponoči lovijo hrano, čez dan pa spijo v svojih skrivališčih. Med te živali spada nam vsem poznani jazbec, ki v jesenskih nočeh prav rad zahaja v nasade s koruzo. Jazbec živi v čisti jazbini z dolgim rovom in z odprtini za dovajanje zraka. Jazbec večji del zime prespi, hrani pa se z mastjo, ki si jo jeseni nabere, se močno zredi. Zelo odebelen leže. Podobno je življenje še mnogih drugih živali, ki prespijo zimski čas, na primer medved in druge.

Letala, ki bodo podobna letočim krožnikom

O letočih krožnikih v zadnjem času nismo več dosti kaj slišali. Vendar smo pred nekaj dnevi spet lahko brali v dnevnem časopisju, da so se nad Tirolsko pojavili svetli predmeti, ki jih je videlo mnogo

V Franciji nameravajo zdraviti alkoholike

Francoska vlada je sklenila odločno nastopiti proti alkoholizmu. Menda nameravajo v Franciji registrirati vse pijance. Ljudje, ki bodo prišli na uradne sezname, se bodo morali prisilno zdraviti v »vzgojnih središčih«, ki bodo pravzaprav nekakšne bolnice z okoli sto posteljami. Potem ko se bodo zdravili po predpisih, bodo alkoholiki lahko zapustili

bolnišnico, vendar bodo še nadalje ostali pod nadzorstvom. Redno se bodo namreč morali javljati posebnemu odboru, ki ga bodo sestavljali zastopniki socialnega skrbstva ter zdravstvenih in državnih oblasti. Če se bo bivši alkoholik znova napil, bo imela krajevna policija pravico, da mu »priporoči« vrnitev v vzgojni zavod.

Nekaj o cenah različnih živali

Ali bi radi kupili na primer leva? Ako mislite, da bi to bilo zelo težko, potem se motite. Vsak trgovec z živalmi je v stanju, da vam preskrbi leva, pa ne samo, da vam preskrbi kralja živali, temveč vam lahko v mednarodnem živalskem trgovanju preskrbi sleherno žival, sesalca ali ptico.

Lev niti ni tako drag, je precej cenejši kot pa motorno kolo srednje teže. Za okoli 6000 šilingov je mogoče dobiti že prav lepega leva. Med različnimi živalskimi vrstami in trgovci z živalmi obstajajo stalne zveze. Po ponudbah, ki jih je pred kratkim sprejel živalski vrt v Schönbrunn, stane tiger približno 15.000 šilingov, jagvar stane 20.000 šilingov, pa tudi 25.000. Cena živali zavisi od številnih faktorjev: od starosti, zunanega videza, zdravstvenega stanja, od rasti, spravlji-

vosti; poleg tega pa vplivajo na ceno živali tudi letni časi in pa transportne težave. Plamenec ali flamingo, plojkokljuni ptič, ki ima dolge, tanke rdeče noge in dolg vrat ter črn, kratek kljun, je rožnate barve, živi v velikih jatah ob Sredozemskem morju in drugod, nekaj časa jih poseduje tudi že schönbrunski živalski vrt, stane 1.500 šilingov. Dragi so predvsem, ker so jih morali dobiti iz Brazilje, ker je bil lov zaradi bojev v Severni Afriki otežkočen, začasno celo ukinjen.

Za čebre so cene zelo različne; dobiti jih je mogoče že za 15.000 šilingov, boljše primerke čeber pa stanejo tudi 35.000 šilingov. Najcenejši je jelen, to pa zaradi tega, ker živi pri nas; stane samo 800 šilingov. Lama, to je manjše vrste kamela, stane 5000 šilingov. Pri tem seveda ni vseeno ali pride žival iz Azije ali Južne Amerike. 7000 šilingov stane kenguru.

Kdor pa hoče kupiti orla ali kondorja, mora imeti pripravljenih 3000 oziroma 6000 šilingov. Zelo drage so tudi takozvane velike papige.

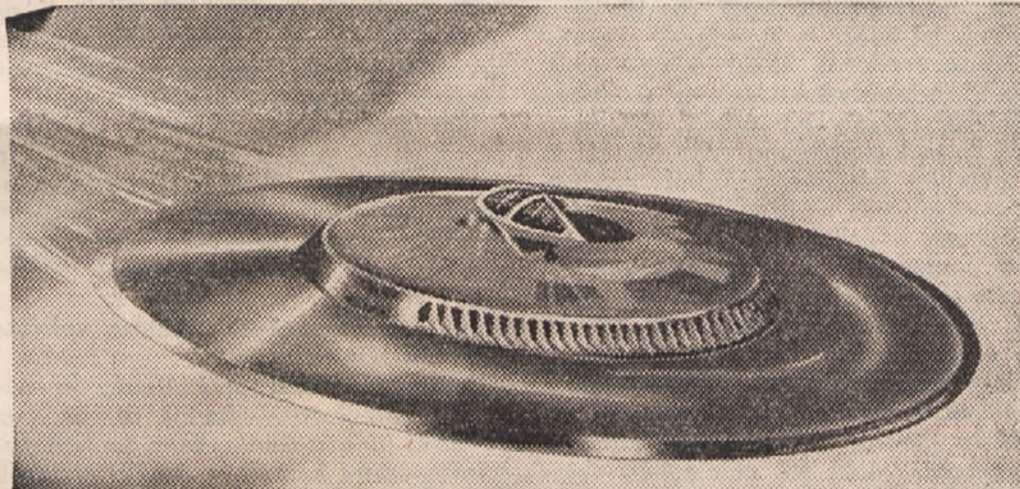
Sedaj pa še nekaj podatkov za najdražje živali na svetu: žirafe, sloni in povodni konj (Nilpferd). Žirafa stane 60.000 S, povodni konj stane 100.000 S. Najdražji pa so sloni, saj je treba zanj položiti 250.000 do 300.000 šilingov na mizo. Iz teh nekaj primerov vidimo, da so cene zelo različne in razmeroma tudi zelo visoke za nekatere živali, druge zopet pa so cenejše kot bi pričakovali.

Nova postaja na Južnem tečaju

Američani napovedujejo, da bodo v začetku prihodnjega meseca začeli z letali voziti na Južni tečaj material za graditev nove opazovalne postaje. Postajo nameravajo graditi v zvezi z bližnjim mednarodnim geofizikalnim letom 1957-58.

Veroizpovedi v Ameriki

V Združenih državah je 57 milijonov protestantov, 32 milijonov katoličanov, 5.500.000 Židov in 2 milijona pravoslavnikov. Med protestanti je 18.500.000 baptistov in 12 milijonov metodistov.

ljudi. Ti letoči predmeti so bili podobni svetlim ploščam s temnim jedrom. Leteče predmete so videli štirikrat na dan. O teh predmetih so obvestili vsa sosednja letališča, ki pa niso mogla dati nobenih pojasnil o izvoru teh letočih plošč.

Posebno lansko leto je bilo o letočih krožnikih mnogo govora in ugibanj. V Ameriki so se konstruktorji letal lotili konstrukcije letala, ki naj bi bilo podobno plošči. Na sliki AND vidimo letalo v

obliki letočega krožnika kot si ga pač preprosti človek lahko predstavlja in predstavljalni more. V Združenih državah Amerike bodo preizkusili taka letala. Tehnični ilustrator si njihov izgled predstavlja nekako tako, kot vidite na sliki.

vse na meni s pametjo vred je zastalo. Taka brezbržnost za vse na svetu je potem tudi svoje spočela. Nekega nedeljskega jutra se je vrnila Toplečka preročeno iz mesta — ali je odšla sredi maše ali sploh ni bila v cerkvi — in naju je zasačila.

Nastal je vrišč, najprej po hramu, a tudi okoli hrama, ko da bi ogenj planil. Prinesla je deklinco iz hiške in potem vpila z njo v naročju ter jo molela proti meni; že sem se bal, da mi jo bo zdaj zdaj zagnala. Bila je zaripla, kakor je še nisem videl, odkar sem bil pri hramu. Kaj vse mi je povedala in očitala; a nečesa se je vseeno ogibala, namreč tega, kako se je vse to med nama začelo; to sem koj opazil.

»Uh, ves čas sem vedela, da si potuhnjen, a da bosta s Hano, s to žoto, začela tega, Južek, si ne bi mislila! Poglej, Južek, deklinco imaš, tako ubogo in lepo deklinco . . .!«

Znova mi jo je pomolela, da bi jo vzel ali kaj — nikakšne nevarnosti ni bilo več, da bi mi jo zagnala v glavo. Zahlipala je, celo telo ji je zaplalo. Zazrl sem se v tla, da je ne bi gledal. Zasmilila se mi je, ona in otrok; zavoljo obeh me je stisnilo pri srcu.

Tako sem potem ponoči prišel k njej, se postavil ob posteljo, kjer je ležala v hiški z otrokom, in jo potihom poklical. Zagledal sem vesele oči, kako so se iz te-

me zastrmele vame, ali že se je sklonila nekam nad otroka, kakor da bi ga hotela pokriti, in začela, sklonjena tako nad otrokom, dihetati in potihoma jokati.

»Pusti me, za zmerom me pusti! Nikar se me ne dotikaj, gnusnik! K tisti žoti pojdi!«

Da, bilo je, ko da bi me babica naganjali. Nisem vedel, kaj naj storim. Lahko bi si bila mislila: če sem že prišel k njej, sem prišel, da bi se pogovoril z njo in da k oni ne pojdem. Nisem vedel, ali naj še čakam ali naj se obrnem; jokala je, kričala in znova zahlipala.

»Pojdi, za božjo voljo te prosim, pojdi! Kaj veš ti, otrok! Le kam sem gledala, sirotica nesrečna, kaj mi je zmešalo pamet? O, le potrpi, maličko potrpi — vsega se boš najedel, tudi mladih deklin!«

Počasi pa, ko da je name pozabila; nazadnje je bila Hana vsega kriva, Hana, deklinca, ženska. Sestre pri nas doma so si marsikatero povedale; tudi mati niso hodili k fajmostru po besede, ko so povedali deklinam, kar jim je šlo. Vendar pa je Toplečka ta čas, ko sem tako stal in čakal pri njeni postelji, ne da bi vedel, kaj naj storim, o Hani take izrekla, da sem lahko tudi v temi zardeval. Bilo mi je, ko da bi kdo življenje slačil pred mano, prav do golega, a zadaj za to goloto ni bilo nič več lepega, samo strašno grdo, le to je še ostalo na svetu; bilo mi je, ko da bi me s pomijami polivali. Šli smo v

poletje, pa mi je hladno postajalo. Ali zato, se pravi, zavoljo sebe samega, ali pa zato, da ne bi pri hiši do kraja vse slišali, sem z drgetajočim glasom poprosil:

»Zaboga, ne vprij! zavoljo Tunike te prosim . . .«

Ko da bi jo kača pičila, se je poglala s postelje, vrgla odejo s sebe in planila proti meni. Nehote sem odstopil proti vratom, a sem zadel nekje zadaj na suknji za kljuko, da nisem mogel tisti nesrečni hip nikamor več. Začutil sem, da sem poblebel. Toplečka je sklenila roke in jih jela trgati vsaksebi, naenkrat se je grozno in na ves glas zasmejala.

»Tāk, poglej ga, zavoljo Tunike se mu je stisnilo srce? Zavoljo Tunike? Ti preljubeznivi Jezus, ne zavoljo lastne deklince, zavoljo Tunike . . .!«

Vedno bolj se mi je bližala z rokami, ki jih je vila in lomila, vedno glasneje se je smejala, da sem začutil njeno sapo na licih; odtiral sem se od kljuke, si začesnil žep in se pogljal iz izbe. Bal sem se, da bo planila za mano, toda smeh je ostal, kjer je bil, pojenjal je, dokler nisem zaslišal v kolarnico, da je zajokala. Znašel sem se na hladu in začutil, da drgetam.

»Po kaj si hodil k njej?« — je hotela Hana še to noč zvedeti od mene.

»Po kaj?« sem vzrojil in stisnil ročico na vozu, na katero sem se naslanjal; toliko, da je nisem počil.

Obrnil sem se in odšel v kamro. Po

Ivan Potrč:

38

NA KMETIH

»Kaj bi rad?« me je vprašala kakor kakšnega frkavca in stisnila ustnice; tudi pesti je stisnila, da, ko da bi me hotela udariti.

Zbil sem ji pesti, preveč jih je molela proti meni. Sunila me je in se zarila z nohti vame, v lase. Zajaskal sem, strahotno me je zabolelo, bil sem prepričan, da mi bo spulila polovico las, a premagal sem bolečino, se prijel za njenim hrbtom za zapestja in jo stisnil nase. Zaječala je in odprla usta . . . nič več se ni smejala.

To je bilo zjutraj, večerko sva se zalezla znova, na hramu na slami. Začela sva se dobivati in dobivala sva se povsod, kjer sva se le mogla zalezti, v hramu ali okoli hrama. Hana je ostala nekaj nedelj zapored doma, ko da bi ne mogla nobene nedelje več strpeti. Če je ostala Tunika doma, sva jo spravila na pašo, in časi Toplečkinih ranih maš so bili znova in znova najini. Ščasoma naju ni skoraj nič več motilo in vznemirjalo, ko da bi nama bilo vseeno — edino deklinčino vekanje me je motilo; takrat sem se vedno spomnil nase in na vse, kako je bilo z mano —

Danski kmetje se šolajo do 25. leta

Dansko kmetijstvo slovi po vsem svetu kot eno najnaprednejših. Letno potuje na tisoče kmetijskih strokovnjakov in kmetovalcev na Dansko z namenom, da spoznajo način in organizacijo kmetovanja. Ta slovitost danskim kmetom ni bila podarjena. Priborili so si jo s kmetijskim šolanjem in svojo izobraženostjo.

Za nas, ki v kmetijstvu daleč zaostajamo za Dansko, bo zelo koristno, če v pričujočem članku spoznamo pot šolanja in izobraževanja danskega kmeta. Videli bomo, kje moramo tudi mi iskati korenine blagostanja po naših vaseh.

Uredništvo

Danska, ki obsega komaj 42.000 kvadratnih kilometrov in šteje 4 milijone prebivalcev, ima že nad 100 let ljudske visoke šole, ki so namenjene kmečki mladini od 18. do 23. leta starosti. V te šole vstopi kmečka mladina, ko je dosegla potrebno predzobrazbo.

Osnovne šole ali osemletke imajo enak učni načrt za šole v mestu in na vasi. Vsaka osnovna šola v mestu in na vasi ima za dečke po 11. letu starosti učno mizarstvo delavnico. Vsak učenec ima v njej določeno mesto pri svojem malem skobelniku, ki je opremljen z različnim orodjem (žagica, kladivo, želblji, lepilo itd.). V teh delavnicah je tudi oprema za knjigovestvo, za obdelavo kovin, spoznavanje prometnih znakov itd. Med obveznim šolskim poukom izdelujejo učenci v teh delavnicah praktične predmete, najprej razne igrače, pozneje pa majhne stolčke, police, sani itd., ki jih učenci posebno cenijo, ker so jih sami naredili.

Za dekleta so v vseh šolah na vasi kakor v mestu urejene posebne učilnice s kuhalniki na električno in plin, z različnimi gospodinjskimi pripomočki in orodjem. V zadnjih 2 ali 3 letih osnovne šole pa se deklice v teh učilnicah učijo osnov kuhanja, pranja, šivanja in drugih del v gospodinjstvu. Tako dečki kakor deklice pa se pri praktičnem pouku učijo tudi obratovanja potrebščin in stroškov pri pripravljanju hrane, pri opravljanju raznih del in izdelovanju raznih predmetov. Osnove kmetijskega pouka pa dobijo otroci na vseh šolah s spoznavanjem rastlin in živali ter s praktičnim delom na šolskih vrtovih. Vse osnovne šole imajo tudi tako urejene knjižnice, da se v njih otroci naučijo upravljanja knjižnic in da se navajajo na čitanje knjig in revij.

V vseh šolah dobivajo otroci malico (surovo mleko, kruh z jabolkom ali sirom). V razredih, kjer imajo tudi popoldanski pouk, pa dobivajo tudi opoldanski obrok hrane v šolski kuhinji.

Po osnovni šoli, torej s 15. letom, pošljejo kmečki starši svoje sinove za dobo 1 leta na delo k drugim kmetom v druge

kraje, ker menijo, da se tako nauče novih načinov pa tudi discipline pri delu. Večinoma jih zamenjajo. Za svoje delo dobiva ta mladina poleg oskrbe tudi manjše nagrade.

Po končani osnovni šoli pa obiskuje kmečka mladina do 18. leta starosti večerne tečaje, navadno v času od 1. novembra do 31. marca. Ti tečaji so v vsaki občini in jih upravljajo šolski sveti. Razen tega pa ima Danska za mladino od 15. do 18. leta še 68 nadaljevalnih šol z internatom in sicer za dečke v času od 1. novembra do 31. marca, za deklice od 1. maja do 31. oktobra. V teh šolah izpopolnjuje kmečka mladina v osnovni šoli pridobljeno znanje.

Danska ima 60 ljudskih visokih šol, ki so namenjene predvsem kmečki mladini. Učni načrt na teh šolah ni povsod enak. Nekateri dajejo prednost znanju zgodovine, književnosti, umetnosti, psihologiji itd., druge zopet tujim jezikom, tretje obrtni in strokovni izobrazbi itd., prav vse pa imajo vsaj eno uro dnevno praktičnega pouka, oziroma ročne zaposlitve. Pouk v ljudski visoki šoli je neobvezen in traja 5 mesecev, to je od 1. novembra do 31. marca. Ljudske visoke šole so internatsko urejene in jih poseča vsako leto nad 6000 mladih ljudi. Absolventi teh šol so široko razgledani in preudarni organizatorji. Ko je v dobi okoli leta 1870 nastopila na Danskem agrarna kriza zaradi ameriškega žitnega dumpinga, je prav absolventom ljudskih visokih šol uspelo organizirati zadrage na vasi, ki jih takrat država ni podpirala, in preusmeriti kmetijstvo iz proizvodnje žita v živinorejo.

Značilno za te vrste šole in za vse druge šole na Danskem je dosledna vzgoja srčne kulture, ki ljudi usmerja v kulturne medsebojne odnose, razvija človekoljubno razpoloženje in miroljubna streljenja med narodi vsega sveta. Odnos mladine in odraslih do skupnosti in do domovine je zelo globok, ni pa ozek, šovinističen, temveč izraz spoštovanja in enakopravnega sožitja med narodi.

Še posebno kmetijsko strokovno izobrazbo posreduje mladini od 18. do 25. leta 27 zimskih kmetijskih šol. V petih mesecih imajo učenci 800 ur šolskega pouka. Tako na primer med drugim 30 ur pouka o melioraciji zemljišč, za gnojenje s poskusi 50 ur, za spoznavanje in obdelavo tal 40 ur, za krmljenje živine 80 ur, za ravnanje s kmetijskimi stroji in orodjem 40 ur itd. Po zimskem tečaju učenci lahko obiskujejo tudi letni tečaj, ki ima 750 ur pouka prvenstveno iz sadjarstva, bakteriologije, mlekarstva itd.

Vse šole imajo laboratorije s potrebnimi učili in stroji, ki jih posojajo tovarne šolam v učne namene in sproti tudi vse nove stroje, ki jih izdelajo. Vsaka šola ima tudi knjižnico in prostor za družabne prireditve.

Tako je izobraževanje kmečke mladine. Za starejše kmetovalce pa prirejajo agronomi v zimskih mesecih krajše strokovne tečaje, razna predavanja, poskuse z novimi pripomočki na lastno pobudo ali na željo kmetov samih oziroma njihovih društev, da jih seznanijo z vsemi novostmi v kmetijski proizvodnji, da se pomenijo o lastnih ugotovitvah pri kmetovanju itd.

Tržni razvoj v oktobru

Na oktobrskih sejnih klavne živine v St. Marxu na Dunaju vidimo nadaljnje naraščanje ponudbe domače živine. Inozemstvo je bilo na oktobrskih sejnih udeleženo le še s 13,6 % nasproti 17,7 % v septembru in 23,7 % v avgustu. Na seji

	ponudba	voli	biki	telice	krave
3. 10.	1.753	9.—	12.—	10.—	11.90
10. 10.	1.640	9.20	12.—	10.—	11.80
17. 10.	1.789	9.—	11.80	10.—	11.70
24. 10.	1.760	9.20	12.—	10.—	11.80
31. 10.	1.528	9.20	12.—	10.30	11.80
povprečje					
september	1.745	9.05	11.98	9.80	11.85
avgust	1.592	9.20	12.05	10.—	12.10
julij	1.485	9.17	11.97	10.12	12.15
april	1.450	8.25	11.50	9.10	11.18

Klobasarice so plačevali povprečno po 6.28 do 9.40 šil., dosegle pa so tudi 9.80 šil.

Na sejnih za prašiče v St. Marxu sta v oktobru narasla tako ponudba kakor tudi delež uvoženih prašičev. Na sejme je prišlo skupno 41.588 prašičev nasproti

	ponudba	I	II	III
4. 10.	7.683	(17.50 — 18.—)	13.90	14.—
11. 10.	7.887	(17.40 — 18.10)	14.—	13.—
18. 10.	8.119	(17.40 — 18.50)	14.—	13.—
25. 10.	9.682	(17.30 — 18.—)	13.—	14.—
31. 10.	8.217	(17.30 — 18.—)	13.70	14.—
povprečje:				
september	8.116	(17.28 — 18.35)	13.85	14.—
avgust	7.015	(17.83 — 18.47)	13.77	14.—
julij	6.142	13.65 — 14.—	13.05	13.55
april	6.232	12.38 — 13.04	11.78	12.34

Primerjava kaže, da se tudi pri prašičih v oktobru cena ni bistveno spremenila nasproti septembrski, pove pa, da je nasproti mesecem julij in avgust rahlo padla.

Na Koroškem je ponudba klavne živine tekom meseca oktobra naraščala, vendar je bila vsa klavna živina še pokupljena, pri čemer je najvišja cena znašala 10.— šil. Začetkom meseca so na Koroško uvozili 3 vagona prašičev, od srede meseca naprej pa izgleda, da v deželi ni več mogoče vnovčiti vseh prašičev. Sredi meseca so plačevali prašiče še po 12.50 in več, koncem meseca je povprečna cena padla na 12.— do 12.50 šil. V tem času je Koroška pričela zalagati s prašiči tudi dunajski trg. Telet še vedno primanjkuje.

me je bilo prignanih 17,6 % več živine kakor pa v septembru. Povprečno dosežena cena se nasproti tisti v septembru ni bistveno spremenila. Ostala je pravzaprav na višini septembrskih cen.

Plačevali so:

	ponudba	I	II	III
32.462 v septembru.	Delež uvoženih prašičev je od 11.040 (35,6 %) narasel v oktobru na 17.115 (41 %).	Domača ponudba se je torej v oktobru povečala za okroglo 3.000 prašičev. Na sejnih so dosegli naslednje cene (v oklepajih so cene za zaklane prašiče):		

Kar tiče sejme za živino, ki jo kupujejo pitališča (Einstellvieh), je cena v oktobru nekoliko padla. Vole so plačevali po 8.80 do 9.80, krave po 3.000 do 5.500, telice pa po 2.800 do 4.500. Dočim je za voli veliko povpraševanje, se krave le težko spravijo v denar.

Začetkom meseca je bilo iz Koroške prodano večje število pujskov na Nižjeavstrijsko in Gradiščansko, po kakšni ceni, vendar ni znano. V Welsu cena pujskov še vedno pada, konec meseca so jih plačevali po 9.— do 12.— šil. za kg žive teže.

Povprečna cena konj je znašala: žrebeta 2.700.—, letniki 4.000.—, vprežni konji pa 6.500.— šil.

Blaz Singer

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Kaj je treba vedeti iz novega zakona o socialnem zavarovanju

I

Pred nedavnim je parlament na Dunaju potrdil novi zakon o socialnem zavarovanju, v katerem je v 546 paragrafih združenih vseh 5000 paragrafov najrazličnejših dosedanjih zakonov, ki so se bavili z vprašanji socialnega zavarovanja. Novi zakon pa nima le te prednosti, da bi v eno celoto združeval ves nabroj prejšnjih po številnih zakonih razmetanih predpisov, odredb in pojasnil, marveč vsebuje tudi še nove in važne dodatne predpise. Zato je novi zakon največjega pomena za vse plasti ljudstva, brez kakšnih razlik, saj velja za vse najrazličnejše poklice.

Pri pregledu celotnega zakona ugotovljamo, da veljajo prej na razne poklice razdeljeni predpisi zdaj za vse vrste delavcev, bodisi za industrijske, obrtniške, poljedelske, gozdarske, rudarske in druge, kakor tudi za nastavljenca v privatnem gospodarstvu, pri čemer je treba še poudariti, da so bili splošni predpisi prilagojeni tistim javnim nameščencem, ki so že doslej imeli najbolj napredno urejeno socialno zaščito. Dalje obsega novi zakon že avtomatično vsestransko zavarovanje, tako bolniško in pokojninsko zavarovanje kakor tudi zavarovanje proti nezgodam. Pri »polnem zavarovanju« je le nekaj izjem, na primer pri nekaterih javnih nameščencih, ki so zavarovani le za primer bolezni in nezgod, ker so za starost zavarovani že službeno, in podobno tudi nameščenci raznih drugih vrst, ki so delno zavarovani že na drugi podlagi. Obratno pa so na novo polno zavarovane tudi osebe svobodnih poklicev, ki so v podobnem socialnem položaju kot navadni delavci in nameščenci, na primer babice, bolničarke, privatni učitelji in vzgojitelji, glasbeniki, umetniki, tujski vodiči in podobni.

Nadalje predvideva novi zakon tudi zavarovanje do izpolnjenega 17. leta.

Nereseno pa je ostalo vprašanje obveznega zavarovanja za kmetijstvo, kjer še nadalje obstoja — kot za samostojne obrtnike in industrialce — le možnost prostovoljnega zavarovanja. To je v toliko slabše, ker prostovoljno pač nihče ne plačuje rad, v slučaju nezgode ali bolezni pa je navadno prepozno. Zato bi morali kmetje vedno imeti pred očmi, da tozadevna mesečna plačila niso tako visoka v primerjavi z izdatki za zdravnika in zdravila. Boljše je plačevati mesečne premije za zavarovanje in se v primeru bolezni ni treba več zanašati na domača zdravila, ki jih tudi pravilno uporabljati ne zna vsakdo.

Po novem zakonu o socialnem zavarovanju so se pokojnine na splošno povišale na vsoto, ki je potrebna za vzdrževanje življenja, torej življenjski minimum. Medtem ko so pokojnine doslej dosegale povprečno 50 in le v najboljšem primeru 70 odstotkov zavarovane plače, dobi zdaj tisti, ki je bil zavarovan skozi 45 let, pokojnino v višini njegove zavarovane plače.

Po zakonu je predpisano, da se pokojnina odmerja na podlagi zavarovalne dobe, to se pravi časa, v katerem je bil posameznik v rednem delovnem razmerju. Vsako delovno razmerje je treba javiti najkasneje tekom šestih mesecev in zavarovanje potem tudi velja, čeprav delodajalec morda ne bi izpolnil svojih dolžnosti napram socialnemu zavodu. Na splošno velja zavarovanje šele od časa prijave, obstoja pa možnost, da se morebitna zamujena doba lahko nadoknadi s tem, da se v teku štirih let doplača zamujena vsota.

Pri računanju odnosno določanju zavarovalne dobe je po sedanjem zakonu predvideno, da se vračuna tudi čas obiska raznih šol, kar je nedvomno zelo važna, pa tudi redka določba v tozadevnih predpisih.

Plemenski sejem v Št. Vidu

Zivinorejska zveza za marijadvorsko govedo priredi v petek, dne 18. nov. s pričetkom ob 9. uri v Št. Vidu ob Glini svoj 73. plemenski sejem. Na sejmu bo 50 bikov in 100 brejih krav in telic.

Pogajanja o cenah in plačah

Iz prejšnjih let smo bili vajeni tako imenovanih pogodb o cenah in plačah, ki so vsaj okvirno urejevale razmerje med izdatki in dohodki delovnega človeka, seveda ne vedno v njegovo korist. Zadnje čase so spet v teku pogajanja o ureditvi tega važnega vprašanja med zastopniki proizvajalcev in zastopniki delavstva, prav tako pa so se o tem bavili tudi že v

vlagi in parlamentu, kjer se je finančni minister odločno izrekel proti podobnim pogodbam iz minulih let.

Medsebojni razgovori so bili prekinjeni, ker s strani podjetnikov ni bilo mogoče doseči pripravljenosti, da bi prenehali z navijanjem cen. Za prehodno dobo je zveza sindikatov zahtevala za vse panoge delavstva posebno premostitveno doklado v višini tedenske plače.

Pred konferenco o tržaškem pristanišču

Prihodno sredo se bo začela v Rimu mednarodna konferenca o tržaškem pristanišču. Na konferenci bodo sodelovali predstavniki Italije, Avstrije, Jugoslavije, Češkoslovaške, Nemčije, Švice in Madžarske.

Na osnovi italijanske mirovne pogodbe in londonskega sporazuma bi morala konferenca predvsem razpravljati o upravi tržaškega pristanišča, vendar v poluradni italijanski krogih že vnaprej naglašajo, da bo imela konferenca le posvetovalni značaj in da bo italijanska delegacija predlagala le razne spremembe pristaniških in železniških tarif v korist zalednih držav ter razne izboljšave v tržaškem pristanišču.

V tej zvezi piše »Primorski dnevnik«, da je več kot leto dni trajajoče zavlačevanje sklicanja konference že v znatni meri onemogočilo njen uspeh in da bi omejevanje nalog konference zgolj na tehnična vprašanja njen pomen še znatno zmanjšalo. List naglašuje, da bi morala konferenca načelno rešiti tudi vprašanje izkoriščanja vseh železniških prog, predvsem tudi vprašanje železniških prevozov po obeh jugoslovanskih železnicah, ki sta za razne države v tržaškem zaledju še vedno najugodnejši in najkrajši. Za zaledne države je velikega pomena tudi povečanje pomorskih zvez iz Trsta, brez katerega bi ostala razprava o povečanju tranzita brezplodna.

Zunanji minister ing. Figl je poročal na torkovi seji ministrskega sveta o avstrijsko-italijanskih pogajanjih za sklenitev medsebojnega sporazuma o avstrijskih pravicah v tržaškem pristanišču. Minister Figl je izjavil, da so bili razgovori zaključeni 23. oktobra in pomeni pogodba velik uspeh za Avstrijo.

Na podlagi sklenjenega sporazuma bo osnovan skupen italijansko avstrijski odbor, ki se bo bavil z vprašanji avstrijskega prometa preko tržaškega pristanišča, hkrati pa bosta obe državi izmenjali posebne tozadevne zastopnike. Največjega pomena pa je določba, da v bodoče Avstriji ne bo treba več plačevati tranzitnih pristojbin za prevoz blaga po italijanskih železnicah. Pri blagovnem prometu preko tržaškega pristanišča bodo z ozirom na razne pristojbine veljali za avstrijsko blago isti predpisi kot za itali-

jansko. Tranzitni promet preko Trsta se bo odvijal brez pobiranja carine, davkov in pristojbin.

Poleg tega predvideva sporazum, da bo dala pristaniška uprava v Trstu Avstriji na razpolago primerne magazine in skladišča, in sicer proti znatno nižani najemnini, kakor bodo nižane tudi vse tarife za direktne uslužnosti pristaniške uprave napram Avstriji. Posebej je italijanska vlada pristala na to, da bo Avstrija v tržaškem pristanišču lahko opremljala trgovske ladje tako pod svojo lastno kot tudi pod drugimi zastavami.

Zenevski barometer v padanju

Sestanek zunanjih ministrov štirih vellesil v Ženevi je na seji zadnje sredo dovedel do prvega priznanja, da ob trenutnem položaju pač ni mogoče doseči sporazuma o vprašanju Nemčije in evropske varnosti. Razgovore, ki so jih ministri ob koncu tedna prekinili za tri dni, so nadaljevali v torek, ko so se šefi delegacij spet vrnili v Ženevo. V zapadnih krogih so splošno pričakovali, da bo imel Molotov, ki je bil čez nedeljo v Moskvi, nove predloge glede Nemčije. Na prvi seji pa se je izkazalo, da so bila taka pričakovanja neosnovana, kajti Molotov je le še bolj odločno zavrnil zapadne predloge, češ, da ne vsebujejo ničesar novega in da Sovjetska zveza pod nobenim pogojem ne more pristati na to, da bi bila združena Nemčija vključena v zapadnoevropsko obrambno skupnost. Ker pa stremijo vsi

zapadni predlogi prav v to smer, se jim SZ ne more pridružiti, marveč da bo treba še nadalje stremeti za tem, da bi štirje ministri dosegli skupno in sporazumno rešitev tega vprašanja.

Na prihodnji seji so zapadni ministri odgovorili sovjetskemu tovarišu in po stari metodi očitali vso odgovornost Sovjetski zvezi, ker se pač noče sprijazniti z njihovim konceptom. Izrazili so mnenje, da bi vsled odklonitve zapadnih predlogov s strani sovjetske delegacije ne postalo brezsmiselno le nadaljnje razpravljanje o Nemčiji in evropski varnosti, marveč tudi razgovori o drugih točkah dnevnega reda. Končno so se le sporazumeli, da bodo zaenkrat odložili razpravo o prvi točki ter se posvetili ostalim, to je razorožitev in razvoj stikov med Vzhodom in Zahodom.

Na AND-sliki vidimo zastopnike štirih vellesil ob konferenčni mizi

Letalski sporazum Moskva — Beograd

Agencija Tanjug poroča, da je bil med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo v Beogradu podpisan sporazum, ki ureja prevoz z letali.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 20.00, 22.00, 24.00.

Sobota, 12. november:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Širni pisani svet: Ladja plove skozi Panamski prekop — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.30 Pozdrav nate — 16.20 Prva izbor — 18.00 Iz parlamenta — 18.30 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi (slov.) — 19.30 Kaj se je zgodilo v tem tednu?

Nedelja, 13. november:

7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.20 Kmečka oddaja — 9.10 Koncert narodnih pesmi — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Naš radijski otroški časopis — 17.00 Plesna glasba — 19.00 Športna poročila — 20.00 Kdo je storilec? — 21.00 Zabava z glasbo.

Ponedeljek, 14. november:

5.50 Kmečka oddaja — 9.00 Po drav nate — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Za našo vas (slov.) — 14.30 Knjižni kotichek — 16.20 Znanje za vse: tajfuni in hurikani — 18.00 Šlagerji — 18.15 Mladinska oddaja — 18.45 Zborovske pesmi (slov.) — 20.10 Glasba za milijone — 20.50 Ljudska izobrazba: branje in razumevanje.

Torek, 15. november:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Medicinsko predavanje — 9.00 Pozdrav nate — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in ob-

jave. Zdravniški vedež. Narodne pojeta R. Koritnik in F. Koren, harmoniko igra Avgust Stanko (slov.) — 16.20 Znanje za vse — 18.15 Iz parlamenta — 18.40 Oddaja za delavce — 19.30 Za vas, gospa!

Sreda, 16. november:

5.50 Kmečka oddaja — 6.23 Staro, toda dobro — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Za ženo in družino (slov.) — 15.30 Otroška ura: Za vesele male ljudi — 18.00 Opera slavnost 1955: Kavalir z rožo (Richard Strauss).

Četrtek, 17. november:

5.50 Kmečka oddaja — 9.00 Pozdrav nate — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Koroška šaljevka (slov.) — 16.20 Znanje za vse — 16.50 Kulturne vesti — 18.00 Šlagerji — 18.15 Iz parlamenta — 18.30 Govori UNESCO — 18.45 Kmečka oddaja — 19.30 Philips-revija — 20.10 Peljemo se s potovalnim uradom.

Petek, 18. november:

5.50 Kmečka oddaja — 6.23 Staro, toda dobro — 8.45 Za dom in hišo — 9.00 Pozdrav nate — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Od pravljice do pravljice (slov.) — 15.45 Glasba iz operete in filma — 18.00 Šlagerji — 18.15 Iz parlamenta — 18.35 Gospodarski komentar — 18.45 Za delopust (slov.) — 19.15 Zgrabi srečo!

RADIO PROGRAM

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 12. november:

6.20 Naš predlog za vaš jedilnik — 7.10 Igrajo razni ansambli — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.45 Pojte z nami, otroci! — 12.30 Kmečka univerza: Opis tipov tal — 13.30 Melodije za prijetno razvedrilo — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Novi filmi — 18.00 Okno v svet: Kronska kolonija Malta — 18.35 Jezikovni pogovori — 20.00 Veseli večer.

Nedelja, 13. november:

6.00 Budnica — 8.00 O športu in športnikih — 8.15 Pisana vrsta slovenskih narodnih in domačih pesmi — 9.00 Otroška predstava — 10.00 Družinski pogovori — 11.15 Oddaja za Beneške Slovence — 13.30 Pol ure za našo vas — 14.00 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Po naši lepi deželi — 20.00 Večerni operni koncert — 21.00 Kulturni razgledi.

Ponedeljek, 14. november:

7.10 Zabavni zvoki — 11.05 Radijska šola — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Slovenske narodne in umetne pesmi — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — Južni ritmi — 15.45 Partizanske pesmi jugoslovanskih narodov — 16.00 Zdravstveni nasveti — 18.00 Radijska univerza — 20.00 Kulturni pregled.

Torek, 15. november:

6.35 Majhen sprehod po Dunaju — 7.10 Vedre melodije — 11.05 Gospodinjski nasveti

— 11.45 Cicibanom — dober dan! — 12.30 Kmetijska univerza: Tuberkuloza pri govedu — 14.20 Pionirski kotichek — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 16.10 V svetu opernih melodij — 18.00 Zunanje-politični feljton.

Sreda, 16. november:

6.20 Naš predlog za vaš jedilnik — 7.10 V zabavnem ritmu — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.15 Igra tamburaški orkester ljubljanskih »Svobod« — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 15.45 Slovenske narodne in umetne pesmi — 18.00 Iz naših kolektivov — 18.35 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.

Četrtek, 17. november:

7.10 Zabavni zvoki — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.45 Glasbena oddaja za pionirje — 12.30 Kmečka univerza: Povečajmo dohodek gozdnih proizvodov — 14.25 Ljudskoprosvetni obzornik — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 15.15 V tempu angleškega valčka — 16.10 Glasbene uganke — 18.10 Pesem skozi stoletja — 20.20 »Četrtek večer« domačih pesmi in napevov.

Petek, 18. november:

6.20 Naš predlog za vaš jedilnik — 7.10 Melodije za razvedrilo — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.45 Cicibanom — dober dan! — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Odlomki iz priljubljenih oper — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 15.15 Igra ljubljanski plesni sektor — 16.00 Modni kotichek — 18.15 Narodne pesmi — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.15 Slovenski ljudski plesi.